

ԿՈՍՏԱՆԴՆՈՒՊՈԼՍՈՑ ՀԱՅ ՊԱՏՐԻԱՐԷՔ ՄԷ Ի ԲԱՍՐԱ

Հետագայ տողերը կը կարդանք լատիններէն Յիշատակարանի մը մէջ, որ ատենօք կը պատկանէր Բասրայի Կարմեղեանց Դարմանատար Աստուածածին (N. Dame des remèdes) կոչուած եկեղեցւոյն, բայց այսօր կը գտնուի Հոռոմ, ուր Բաղդադէն տարուեցաւ 1924 ին վերջերը լատին Առաքելութեանց ցուցահանդէսին առթիւ:

“Anno Domini 1684 die 27 Junii professus est Catholicam fidem illustrissimus dominus Joannes episcopus, olim Patriarcha Constantinopolitanus ex ritu Armenorum.”

Յամի Տեառն 1684 յաւուրն քսաներորդի եօթներորդի Յունիսի, դաւանեցաւ զկաթողիկէ հաւատս մեծապայծառ Տէր Յովհաննէս Եպիսկոպոս որ երբեմն էր Հայածէս պատրիարք Կոստանդնուպոլսոյ:

դարձեալ ուրիշ տեղ.

“Anno Domini 1684 die 12 Julii obiit dominus Joannes episcopus Armenus, olim Patriarcha Constantinopolitanus, qui in suo morbo Catholicam fidem professus est, et bis confessus et communicatus est, ac tantem extrema unctione munitus dormivit in Domino die supradicta, ac sepultus est in Cemetrio dicto haish ben mariam.”

Յամի Տեառն 1684 յաւուրն երկոստասներորդի ամսեանն Յուլիսի վախճանեցաւ Տէր Յովհաննէս Հայ Եպիսկոպոսն՝ որ էր երբեմն ժամանակի պատրիարք Կոստանդնուպոլսոյ, որ մինչ հիւանդն էր դաւանեցաւ զկաթողիկէ հաւատս եւ երկիցս խոստովանեցաւ եւ հաղորդեցաւ: Հուսկ ննջեաց ի Տէր ի նմին աւուր որ յիշեցաւ վերագոյն եւ թաղեցաւ ի գերեզմանատեղւոյն որ կոչի Իսա-Բէն-Մէրեամ¹:

¹ Յիշեալ գերեզմանոցը — որուն հոգին տակ բազմաթիւ Հայեր թաղուած կան — Բասրայի կաթողիկէ Քրիստոնէից կը պատկանէր եւ կողքէն դուրս անշուքապատ եւ սակաւաթիւ արմատենիներ պարունակող գետին մըն էր, եւ կ'անուանուէր عيسى بن مريم, կամ համառօտակի عيسى بن مريم: Այսինքն “Յիշուս որդի Մարիամու”, անուանակոչութիւն մը, որ յառաջ եկած էր միեւնոյն անունը կողմ այն Մահմեդական ուխտատեղէն, որ անոր մօտերը կը գտնուէր եւ որուն ծանօթ առաջին յիշատակութեան կը հանդիպինք 1604 ին վերջերը Pedro Ceixeira Սպանիացի ուղեւորին ուղեգրութեան մէջ (էջ 78):

ուղեգրութեան մէջ (էջ 78):

1869 էն ի վեր Լբուեցաւ նոյն գերեզմանոցը, որուն հո-

Կոստանդնուպոլսոյ Հայոց պատրիարքական աթոռը Յովհաննէս անունով միայն չորս աթոռակալ պատրիարքներ ունեցած է ամբողջ ժէ. դարուն տեւողութեան: Անոնք էին Յովհաննէս Ուու Կոստանդնուպոլսեցի, Յովհաննէս Մուղնեցի, Յովհաննէս Թիւթիւնճի, եւ Յովհաննէս Ամասիացի Թոփալ:

Արդ՝ ասոնց առաջինը 1600 էն սկսեալ չորս անգամ պատրիարքական պաշտօն վաւելէ ետքը կը վախճանէր 1636 ին: Երկրորդին մահուան թուականը անյայտ է, բայց հաւանական է որ ան ապրած ըլլայ մինչեւ 1684, քանի որ 1652—1655 արդէն պատրիարք էր: Իսկ երրորդը երկու անգամ պատրիարք ընտրուելէ յետոյ կը վախճանէր 1667 ին, ուրեմն մեծապէս հաւանական մանաւանդ թէ զրեթէ ստոյգ է որ Բասրա վախճանող վերոյիշեալ Հայազգի պատրիարքը՝ Յովհաննէս Ամասիացին էր, որ պատրիարք էր 1674—1675, եւ որուն մահուան տեղն ու թուականը անծանօթ էին ցարդ:

ՆԵՐՍԷՍ Վ. ՍԱՅԻՂԵԱՆ

ՏԵՂԱԳՐԱԿԱՆ

ՃՈՐՈԹԻ ԸԻՆՁՁՆԸ

առ — առուակ: — Լ — լեռ: — ԼԸ — լեռնաշղթայ:

(Շարունակութիւն:)

Դ.

Սպերի Հովիտը:

Ճորոթը Բալխոսն ընդունելուց յետոյ, կրկնակի մեծանում է, լայնում է եւ հուժկու սահանքով մտնում է Սպերի երկար հովիտը: Սպերի գաւառը գտնուում է արեւմուտքից՝ Բայբուրդի, հարաւից՝ Հովտիկի եւ Թորդումի, արեւելքից՝ Կիսկիմի, իսկ հիւսիսից Պոնտական Սաղտիքի մէջ. Սպերի ամբողջական հիւսիսային երկարութեամբ տարածւում է Պալխա լեռնաշղթայի շար-

ղերուն արդէն Սրաբ բնիկները սկսած էին հետզհետեւ տիրանալ եւ զանոնք այլեւս պետքերու համար գործածել: Իսկ Հայերը ինչպէս որ հիմա ունին իրենց յառուկ գերեզմանատունը, հին ատեններն ալ իրենց մեռելները կը թաղէին առանձին տեղ մը, որ, ինչպէս կ'երեւի, մօտ էր մի քանիստնէից վերոյիշեալ գերեզմանոցին: